

ПРОМІНЬ ПРОСВІТИ

E-mail: kmpzt@ukr.net

Число 12 (104)
червень
2021 р.

За вас правда, за вас слава і воля святая!

Газета ГО «Криворізьке міське правозахисне товариство»

МИ ТУТ: [HTTP://WWW.KMPZT.ORG.UA](http://www.kmpzt.org.ua) НА ФЕЙСБУЦІ — У ГРУПІ "ПРОМІНЬ ПРОСВІТИ ЄДНАННЯ"

НИЩЕННЯ ЗАПОВІДНОЇ ТЕРИТОРІЇ ТРИВАЄ

В МИНУЛОМУ екологічному спецвипуску (№1) нашої газети (у травні) розповідь наша зупинилася на тому, що у ландшафтному заказнику загальнодержавного значення «Балка Північна Червона», в ході підготовки до змагань скелелазів, члени ГО «Скелелазы Кривого Рогу» вирубали дикорослі кущі і дерева, звели бетонну греблю на струмку, що протікає балкою, висадили плодові дерева. На запит ГО «КМПЗТ» до міського голови щодо дозволу на проведення змагань ми одержали відповідь, що за дозволом скелелазів не зверталися і дозволу їм не надавали. До відповіді міськвиконкому була додана відповідь Тернівського райвиконкому аналогічного змісту.

(Закінчення на 2-й стор.)

Проблеми захисту біорізноманіття в Кривому Розі. Щодо можливої долі Балки Північної Червоної

Які дві фундаментальні аксіоми, на мою думку, люди порушують в Кривому Розі? Право людини на чисте середовище і одну з десяти заповідей Господніх – «НЕ ВКРАДИ». Не зберігаючи живу природу Криворіжжя, не зберігаючи різноманітні біоценози в Кривому Розі, ми крадемо у наших дітей і онуків право на майбутнє повноцінне життя. Ще близько 150 років тому, за часів Олександра Поля - до розробки залізних руд в Кривому Розі – природа Криворіжжя вражала своєю первозданністю і різноманіттям. Якби глянув Олександр Польша на екологічні результати розробки залізних руд на Криворіжжя сьогодні, він би жажнувся.

Під час численних відвідин Балки Північної Червоної з Миколою Івановичем Коробком, я багато разів повертався думками в своє дитинство, коли ходив вздовж Дніпра зі своєю бабусею, Анною Михайлівною Козаченко з Моринець, що на Черкащині, на початку 60-х років минулого століття. Прозора і чиста вода Дніпра, спів птахів, квіти і птахи – усе це переносило тоді мене в інший світ... А зараз люди, як на мене, живучи в технополісах, втрачають вплив на свій психологічний стан ЖИВОЇ ПРИРОДИ.

Згадується липень 2018 року...

Тоді, 19 липня, («Промінь Просвіти Є» - стор.3, число 14, липень 2018 р., яке можна переглянути на сайті <http://www.kmpzt.org.ua/>), активісти нашого Криворізького міського правозахисного товариства (коли ще був живий наш керівник Микола Коробко)

взяли участь у слуханнях із оцінки впливу на довкілля (ОВД) в разі надання права на розробку окислених залізних руд в Балці Північній Червоній ТОВ «Схід Руд Трейд». Дякувати Богу, тоді вдалося відвернути надання права на розробку покладів руди вищезгаданому товариству. Але загрози для Балки Північної Червоної залишаються.

Цього ж року наше товариство включилося в адвокаційний проект «Група громадського моніторингу і практичного реагування на порушення захищає об'єкт ПЗФ». Чималих зусиль вартує боротись за адекватне розуміння і за відповідне ставлення до цього заказника не тільки з боку пересічних громадян, а й з боку тих, що обіймають (чи обіймали раніше) керівні посади та називають себе природозахисниками. Адже багато років (уже не одне десятиліття!) посадовці ігнорують елементарний принцип ЗАКОННОСТІ через те, що не виносять межі балки «в природу». А зробити це треба було негайно після отримання статусу заказника ще в середині 80-х років минулого століття.

Та якраз цього року деякі з тих, що називають себе екологами, об'єднавшись із скелелазами, хочуть тепер перетворити балку в ГЕОПАРК (це в заказнику, межі якого ще не позначені на місцевості!).

Тобто виходить, що спочатку екологічно свідомі громадянські міста відбила незаконні спроби промисловців щодо розробки покладів на території балки, а тепер з двох боків певна група «крутить щось нове» замість того, аби елементарно встановити межі заказника й ліквідувати допущені порушення.

Та чому ж це не робиться і чому важко передбачити будь-які наступні кроки учасників «змички екологів зі скелелазами»? Мабуть, через те, що місцева влада замість конкретних дій (свідомо чи несвідомо) провокує конфліктні ситуації, не виконуючи вимоги правоохоронного законодавства України, у даному випадку – ті, що змістом своїм стосуються Балки Північної Червоної.

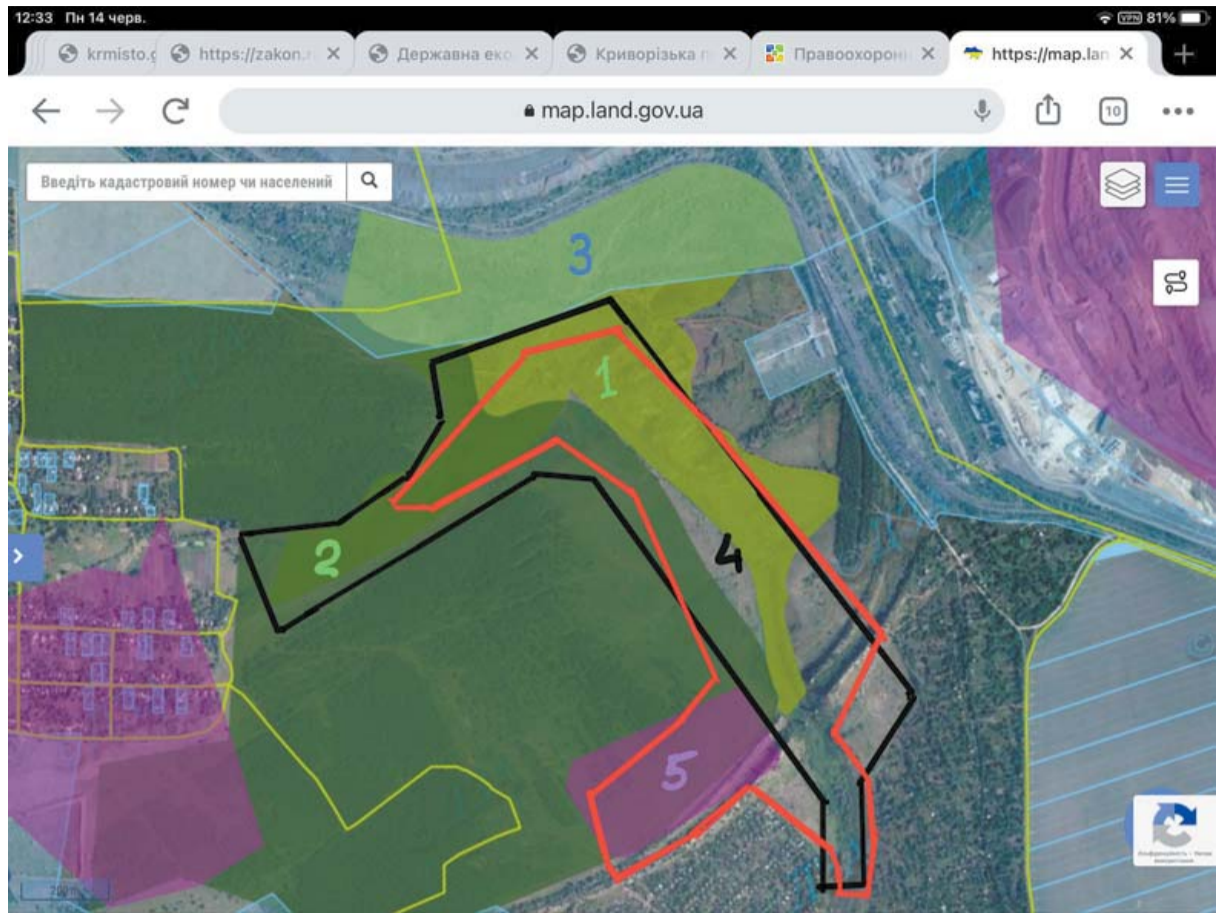
(Закінчення на 3-й стор.)

(Закінчення. Початок на 1-й стор.)

Змагання скелелазів-ветеранів все ж відбулося 22-го та 23-го травня. Увечері 21 травня наше товариство подало заяву до Криворізького районного управління поліції головного управління національної поліції в Дніпропетровській області, а вранці 22 травня – до його структурного підрозділу-відділення №5 (Тернівське) про вжиття заходів щодо порушення природоохоронного законодавства. Коли члени нашого товариства о 9-й ранку прибули до відділення №5, група поліцейських на чолі з начальником вже перебувала на території заказника біля так званого «скеледрому» на руїнах мосту. У відділенні нас намагалися затримати якомога найдовше – не приймали заяву, вимагали писати якісь пояснення. Коли ж ми нарешті дісталися «скеледрому» поліцейська команда вже збиралася від'їжджати з місця події. На нашу пропозицію разом оглянути місця порушень, начальник відділення №5 полковник поліції Шульга відповів, що вони вже все оглянули разом зі скелелазами тепер будуть розбиратися. Роз-

воріжці організували тематичний захід: виїзну нараду щодо створення геопарку на території ландшафтного заказника «Балка Північна Червона», що у Тернівському районі. **Ініціатори створення геотуристичного об'єкту – громадська організація «Міжрегіональне бюро екологічного захисту» (далі – Бюро). Підтримали ідею екологічних правозахисників громадська спілка «Зелений центр Метінвест» та громадська організація «Скелелазы Кривого Рогу».** На думку Василя Нікульникової, голови Бюро, природоохоронні території мають бути відкритими для відвідувачів...

Судячи з наведеного «Плану території майбутнього геопарку», цей об'єкт планується розмістити в контурах, які ще у 1988 році криворізькими геологами і біологами (про це йшлося у спецвипуску №1) визначені як територія ландшафтних заказників балки Північної Червоної. На цій території сконцентрована лівова частка рідкісних і зникаючих рослин, що зростають у балці.

НИЩЕННЯ ЗАПОВІДНОЇ ТЕРИТОРІЇ ТРИВАЄ

бираються вже місяць та, мабуть, будуть розбиратися ще довго. Нам полковник наполегливо пропонував покинути місце змагань. І хоча поліцейські вже збиралися від'їздити, але затрималися ще майже на годину періодично пропонуючи нам піти. Склалося враження ніби поліція оберігала кілька десятків тренуваних спортсменів від трьох вже немолодих людей. Під час пікетування змагань на нашу адресу лунало багато різних звинувачень у намаганні зірвати їхні змагання.

Можливо, і не варто було так детально зупинятися на подіях пов'язаних зі змаганнями скелелазів, але, як виявилось, події ці є початком інших (ще більш руйнівних для заповідної території балки Північної Червоної). П'ятого червня на електронному ресурсі kribvass.city з'явилося повідомлення: «На території балки Північної Червоної у Кривому Розі планують створити геопарк». І далі: «Сьогодні, 5 червня, світ відзначає День охорони довкілля. У пам'ятну дату кри-

До того ж, вони занесені до Червоної книги України та Червоної книги Дніпропетровської області.

І от саме на цій території мають бути облаштовані туристичні стежки, наметові містечка і навіть... гірничі виробки. Стежками та дорогами території балки давно покреслена вздовж і впоперек. Їх стане ще більше і по них будуть рухатися натовпи відпочиваючих (бо ж мають право!). А наметові містечка, мабуть, для ночівлі. Уявляю собі намети серед червонокнижних рослин... Чоловіки там дарують букети жінкам, жінки плетуть віночки з горицвіту, сон-трави. Бо який же відпочинок без ігор на свіжому повітрі (наприклад, волейболу чи футболу)! Тож витовчують за один матч із півгектара, не менше. Ну, а гірничі виробки на заповідній території – це вже за межами розуміння. Отакий ось виходить «**екологічний захист**».

Проводити виїзну нараду щодо створення «**геотуристичного об'єкту**», який знищить заповідну територію, у Всесвітній день

охорони довкілля – цинічно як на мене. Але вдвічі цинічніше – те, що ініціатива належить юристу, колишньому природоохоронному прокурору. Заради модного тренду зі створення геопарків буде знищено найбільшу на території міста ділянку цілинного степу, що збереглася всупереч бездіяльності тих, які, згідно із законом, мали б забезпечити її збереження.

Біда, як кажуть, не приходить одна. Так, бо на сайті Держгеокадастру 11 червня з'явилося повідомлення про те, що: «...На Публічній кадастровій карті додано шар «Природно-заповідний фонд». Трошки дивно, бо шар той був на Публічній кадастровій карті України і раніше. Інша справа, що не увесь природно-заповідний фонд там був відображений. Не було там і заказників балки Північної Червоної. Очевидно – тому, що їх туди не поміщали. А тут раптом в оновленому шарі з'явилися контури заказників. Тільки б порадіти, здавалося. Але, що то за контури і хто їх визначав?..

Як уже згадувалося вище, загальноприйнятими для спеціалістів-біологів контурами (які включають у себе і геологічні пам'ятки) є контури з плану 1988 року, про який йшлося у спецвипуску №1. Незважаючи на відповіді Криворізької влади на наші запити про контури заказників, де мовилося, що контури на різних документах схематичні, на останньому за часом створення ресурсі «Об'єкти природно-заповідного фонду м. Кривого Рогу» (на krmisto.gov.ua) конфігурація меж заказників повторює контури плану 1988 року. Цей контур охоплює максимальний об'єм біологічних і геологічних об'єктів. І саме цей контур мав би бути на шарі «Природно-заповідний фонд» Публічної кадастрової карти України.

А те, що насправді там зображено, не лізе, як кажуть, ні в які ворота.

Заказник місцевого значення «Балка Північна Червона» повністю знаходиться на території ділянки, яка має кадастровий номер (1211000000:07:116:0275), одержаний ще у 2017 році і призначений (як зазначено у інформації про ділянку на Публічній кадастровій карті України): «Для розміщення та експлуатації

основних, підсобних і допоміжних будівель та споруд підприємствами, що пов'язані з користуванням надрами...». Якщо простіше – це відвали пустих порід Першотравневого кар'єру Північного ГЗК. І ось на цих відвалах ТОВ «КРИКОН ГЕО», яке перемогло на відкритих торгах із розробки проекту землеустрою з організації та встановлення меж ландшафтного заказника місцевого значення «Балка Північна Червона», буде «організовувати та встановлювати...». За інформацією міськвиконкому, з переможцем торгів укладено відповідний договір.

У «Положенні про ландшафтний заказник місцевого значення «Балка Північна Червона» метою створення заказника задекларовано: «...збереження і відтворення цінного природного ландшафту великої степової балки з унікальними виходами гірських порід Криворізької серії по її схилах, а також всього комплексу рослинного і тваринного світу». Отаке ось, виходить, «збереження та відтворення цінного природного ландшафту» у виконанні Криворізького влади.

Здавалося б, усі цінні території балки Північної Червоної увійдуть до ландшафтного заказника загальнодержавного значення «Балка Північна Червона», контур якого теж з'явився на Публічній кадастровій карті України. Але... Контури заказника охоплюють території, на яких зростає мінімальна кількість рослин, що охороняються. Значна площа, що примикає до відвалів пустих порід Північного ГЗК, деградована та заросла чагарником. До контуру заказника увійшли старі гірничі виробки (кар'єри та відвали). Ділянка, що примикає до околиць селища Горького (Олексіївка), через надмірний випас худоби, теж є менш цінною. Натомість велика територія на правобережжі балки не увійшла до заказника. Чомусь тут межа йде по самісінькому тальвегу. Не увійшла до контуру ландшафтного заказника загальнодержавного значення «Балка Північна Червона» і ділянка вздовж старої залізниці, на надра під якою Державною службою геології та надр України ще у 2018 році виданий спецдозвіл користуватися надрами. Також не увійшла до заповідної території ділянка нижче

так званого «Червоного мосту» і сам міст (а точніше: його руїни, перетворені на скеледром). Зате ділянка ця, як і інші ділянки цілинного степу з червонокнижною рослинністю, увійшла до вже згаданого геопарку. Контур геопарку приблизно збігається з контуром заповідної території 1988 року (за винятком ділянки, на надра якої наданий спецдозвіл Дергеонадр). Описана ситуація ілюструється схемою на фото.

Диявольська ситуація: заказник місцевого значення, межі якого зобов'язана встановити місцева влада, поміщають на відвалі пустих порід. Тим часом заказник загальнодержавного значення, який (із землевпорядними роботами) має фінансувати держбюджет, поміщають на деградованих ділянках, у старих кар'єрах та чагарниках, щоб тут же розмістити так званий геопарк. Причому – з наметовими містечками та гірничими виробками, на території, яка ще у минулому столітті визнана заповідною, про що свідчать підписи відповідальних осіб у сфері геології та біології.

І хоча Держгеокадастр стверджує, що інформацію про об'єкти природно-заповідного фонду надавало Міндовкілля, зрозуміло, що без «товаришів на місцях» ніяк не обійшлося. Одним махом у зручний час, за кілька тижнів до змін у земельному законодавстві, одні позбуваються «головного болю»....., а інші реалізують «голубую мрію»: геопарк, встелений червонокнижними рослинами чи «скеледром» зі ставком і туалетом.

Сплав байдужого чиновництва, колишніх юристів-природоохоронців та спортсменів-«мічурінців» бере гору над здоровим глуздом.

Володимир НАЛУЖНИЙ

На світлинах: (1 сторінка) Балка зустріла літо; (2 стор. вгори) Червоним контуром позначена заповідна територія 1988 року, 1,2 – територія ландшафтного заказника загальнодержавного значення «Балка Північна Червона», 3 – територія ландшафтного заказника місцевого значення «Балка Північна Червона», 4 – територія т.зв. «геопарку» (чорний контур), 5- ділянка надр на яку виданий спецдозвіл Держгеонадр (2 стор. вниз) під час спілкування з поліцейськими.

Фото автора.

Проблеми захисту біорізноманіття в Кривому Розі.

(Закінчення. Початок на 1-й стор.)

Зважаючи на те, що неодноразові обґрунтовані заклики до того, аби діяти в межах вимог закону, мало впливають на суть справи, наше правозахисне товариство в межах адвокаційного проекту «Група громадського моніторингу і практичного реагування на порушення захищає об'єкт ПЗФ» провела тільки за останній місяць із лишком декілька заходів.

На них були покази документальних фільми для молоді міста: 20 травня – в Тернівському професійному ліцеї та 13 червня – для пластунів у парафії Святого Миколая Чудотворця Української греко-католицької церкви, що в нашому місті. Велика подяка за це, зокрема, отцю Івану Талайло за співпрацю у справі екологічної освіти молоді. Але ми вважаємо, що це тільки початок і обов'язково буде продовження.

І тут важливо зазначити, що останнім часом не тільки у нас, а й в інших місцевостях України загострилися ситуації стосовно дотримання вимог законодавства з утримання заповідних територій. І наша місія полягає також у тому, аби об'єднати зусилля всіх справжніх захисників природи для того, щоб природоохоронне законодавство реально діяло.

Для більшого розуміння суті справи подаю

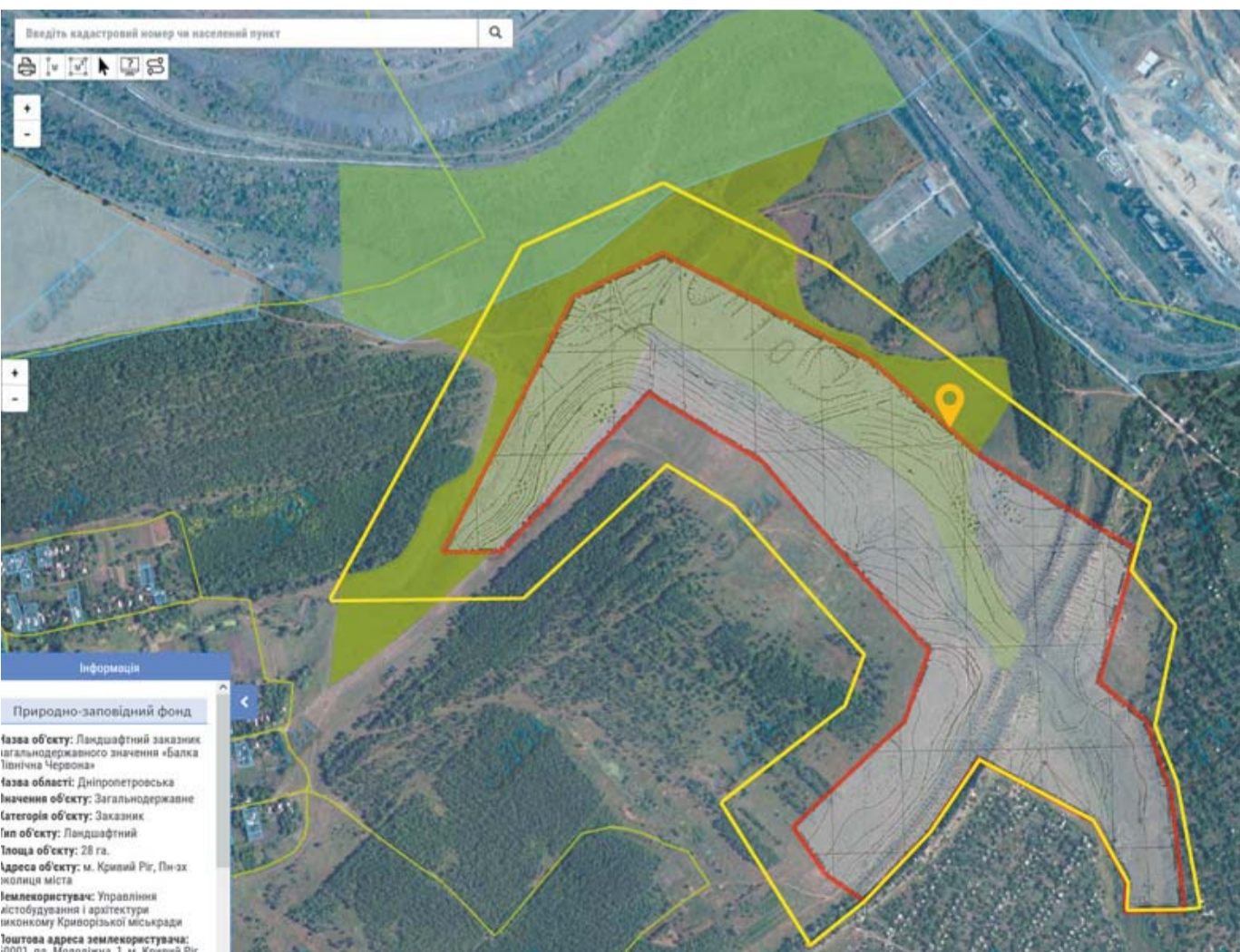
ні, і надано статус заказника ще в далекому 1984р., що, на жаль, зовсім не змінило долю цієї ділянки: то селяни з коровами, то неандертальці з пожежами... Ніби як вплив, але не критичний. Так було до моменту, поки якась «людиноскелелазна» не додумалась підкорити рештки залізничного мосту. З цього моменту розпочинається новітня ера заказника **ДЕРЖАВНОГО** значення «Балка Північна Червона», в **МЕЖАХ** якого та опора (і не одна) розташована, і яка (які) відіграли фатальну роль. Це ера змагань, фестивалів, паломництва, піару та масових екскурсій. Однак це був лише початок кінця, бо такий розпіарений об'єкт не може не стати центром уваги особливих «екологів», які просувають особливі об'єкти (в даному випадку, утворення під кодовою назвою «геопарк»), суть яких в трансформації об'єктів ПЗФ у туристичний об'єкт з непомірним рекреаційним навантаженням. Отже, виникає протиріччя, яке потрібно подолати. Як виявилось, найпростіше це виконати шляхом ліквідації об'єктів (шляхом перенесення їхніх меж в інше місце, де вони не заважатимуть). Немає нічого простішого, якщо за винесення

Щодо можливої долі Балки Північної Червоної

уринок із одного посту на фейсбучі в групі «ПРОМІНЬ ПРОСВІТИ ЄДНАННЯ». Від 18 червня цього року, який багато про що говорить:

Mykola Baranets - 18 червня о 15:16. «Екологи» як фактор загрози біорізноманіттю. Забігаючи наперед – цей термін взяв у лапки, оскільки вони уособлюють далеко не всю популяцію людей, до цієї ніші причетних, скоріше навпаки, є виключенням і протилежністю. Уявімо, є якась територія, цінна в екологічному розумінні. Вона пережила падіння метеорита, витримала все, включаючи промислову революцію та розбудову комунізму. Більше того, її було визнано цінною, навіть на державному рів-

меж в натуру беруться особливі «юристи-екологи». У тій же балці розташовано однойменний заказник місцевого значення. Знову колізія – якщо посунути державний заказник на місцевий, то що робити з місцевим? Бінго! – Запхати його на діючі відвали! На кадастровій карті вже винесені в натуру два заказника - місцевого та державного значення, наступний скан - межі цих об'єктів, якими вони створювались задля заповідання, і наступна схема - суміщені ці дві схеми, що демонструє повне нехтування природоохоронним законодавством, коли більша частина об'єкту, яким він створювався, залишається поза

<http://krivbass.city/.../na-teritorii-balki-pivnichnoi...>

SOS! Тепер якісь "екологи" заказнику загрожують! Куди звертатися тепер?

KRIVBASS.CITY

На території балки Північної Червоної у Кривому Розі планують створити геопарк

👍😬😬 Vitalii Gryshko та ще 6

3 коментарі 2 поширення

👍 Подобається

🔗 Поширити

Усі коментарі ▾

Василина Нікульнікова

Міжрегіональне бюро екологічного захисту, там Вам допоможуть.

Подобається · Поширити · 1 тиж.

Natalya Parhomenko

Василина Нікульнікова, так це ж їх проект

Подобається · Поширити · 1 тиж.

Василина Нікульнікова

Так, я знаю. І як фахівець в галузі охорони навколишнього природного середовища, стверджую, залучення громадян до культурного спілкування з #Природою найвигідніший спосіб відновлення, збереження, відтворення біорізноманіття. Чим більше, тим легше. Геопарк це лише форма, завдяки якій здійснюється охороняється заповідна територія. Наперед Вам поведаю, я не дослідник, не науковець, але за рахунок власної добровільної участі, в тому числі матеріальної, організувала через МіРБЕЗ виконання підготовчих робіт з метою опису цінності заповідної

території, топографо-геодезичних робіт і тепер винесення меж в натуру. А також

охороною, а «звільнені» території відходять під розбудову «геопарку».

Ну, з «екологами» начебто зрозуміло: заказник їм став поперек горла... Але виникає запитання, куди при цьому дивились владні структури, за те все відповідальні?

Чому два об'єкти ПЗФ, які містять таку кількість раритетних видів (15 видів рослин занесених до Червоної книги України, та 43 види охоронюваних на регіональному рівні!), були віддані на поталу «технарям», які не відрізняють ковила від пирию, і все це вже оприлюднено на кадастровій карті? І, наостанок, чому ці «екологи» вирішили, що якщо прибрати з даної території заказник, то стане дозволено нищити червонокнижні види?

І наостанок – слово до скелелазів...

Ви – молодці, ви – згуртована команда, але щодо рідної природи сумління маєте рівно стільки ж, як і розуміння. В даному випадку – ще й дозволяєте себе використати для знищення унікального природоохоронного об'єкту».

Олександр ЧИЖИКОВ

На світлинах: 1. Карта ландшафтного заказника загальнодержавного значення Балка Північна Червона з межами.

2. Скріншот з сайту www.krivbass.city про незаконні наміри створення геопарку з коментарями.

P.S. Маю великі сподівання, що урочищу вдасться пережити й цих «екологів». Боротьба триває.

Друге життя – заповідній балці «Північна Червона»!

Цими днями ГО «Криворізьке міське правозахисне товариство» у відповідності з нормами Закону України «Про природно-заповідний фонд України» звернулася до Міністра енергетики та захисту довкілля України п. О. А. Оржеля з клопотанням про розширення меж Ландшафтного заказника державного значення «Балка Північна Червона».

Ще у 1987 році у Довіднику-путівнику «Геологічні пам'ятки України» захоплено повідомлялося: «Відслонення балки Північної Червоної мають велике наукове значення. Унікальні виходи порід криворізької серії докембрійського віку надають можливість ознайомитися з геологією Криворізького басейну. В районі балки зустрічаються цінні рослини, серед яких є декоративні, лікарські, медоносні види, а також кормові, фітомеліоративні, барвникові та інші. Рослинність типова для злаково-лучного степу. Реліктові, рідкісні і зникаючі види рослин також потребують охорони. Враховуючи виняткову наукову і культурно-естетичну цінність цього району, тут необхідно створити ландшафтний заказник республіканського значення».

І в той час, як у людей знаючих формувалося таке бачення природних цінностей цього кутка Криворіжжя, у керівництва передової місцевої комуністичної влади цінності полягали в іншому: ставилося за мету максимально підкорити природу. На території дивом уціліло у межах промислового міста степової балки розгорнулися, без попередньої експертної оцінки, масштабні роботи з її «освоєння». Тут велось лісонасадження, організація садових кооперативів, антропогенна «рекултивация» схилів балки. За таких обставин лише 28 га землі отримали охоронний статус у межах Ландшафтного заказника загальнодержавного (республіканського) значення «Балка Північна Червона», затвердженого Постановою РМ УРСР від 12.12.1983 року. Оскільки за межами цього заказника безпідставно опинилися ще значні

площі цілинного степу, Рішенням Дніпропетровського облвиконкому від 09.06.1988 р. було проголошено створення однойменного ландшафтного заказника місцевого значення площею 26 га. Згідно з інформацією Відділу у Криворізькому районі Головного управління Держгеокадастру у Дніпропетровській області, право користування землею у встановленому законодавством порядку в межах обох проголошених заказників до цього часу не оформлено. Отже, впродовж більш ніж трьох десятиліть означені об'єкти ПЗФ існують віртуально, а їхній охоронний статус нічим, крім паперових положень, не забезпечений. Під тиском громадськості сесія Криворізької міської ради 31.07.2019 р. нарешті схвалила рішення про надання дозволу на розробку проекту землеустрою щодо організації й установаження меж території ландшафтного заказника місцевого значення «Балка Північна Червона». Однак, за нашими польовими спостереженнями, підстав розділяти ділянку степу на різностатусні заповідні території за наявними ознаками складових ландшафту і за критеріями цінностей біорізноманіття немає, оскільки їхні характеристики є однотипними. Враховуючи наукову доцільність створення єдиного заказника загальнодержавного значення, постає необхідність скасування згаданого рішення, так само, як і Рішення Дніпропетровського облвиконкому від 09.06.1988 р. про створення заказника місцевого значення. Створення в межах балки Північної Червоної єдиного об'єкту ПЗФ, обґрунтування доцільності якого викладене в Клопотанні, відповідає принципу збереження просторової цілісності природних систем у процесі їх господарського використання. У разі прийняття рішення про розширення території заказника його загальна площа складатиме 104 гектари.

Микола КОРОБКО,
газета «Промінь Просвіти Є», число 3 за лютий 2020 року.

Проблеми віртуального існування вітчизняного заповідного фонду

Микола Іванович Коробко, Володимир Дмитрович Налужний, ГО «Криворізьке міське правозахисне товариство», 50099, м. Кривий Ріг, вул. Церковна, буд. 3, офіс 210; e-mail: m.i.korobko@gmail.com ; kmpzt@ukr.net

(Закінчення. Початок у екологічному спевипуску №1, число 9 нашої газети за травень 2021 року)

За інформацією управління екології виконкому міської ради (2017 р.), всі об'єкти природно-заповідного фонду перебувають під охороною підприємств, установ та організацій міста, на яких покладені охоронні зобов'язання, і з метою здійснення контролю за охороною, збереженням та утриманням в належному стані об'єктів природно-заповідного фонду на території міста двічі на рік здійснюється їх обстеження. Одночасно зазначається, що згідно з чинним законодавством України державний контроль за станом навколишнього природного середовища здійснюється органами державного нагляду. І додається згадка про те, що у зв'язку з проведенням оптимізації та реорганізації органів державного контролю за станом навколишнього природного середовища не забезпечується належне функціонування системи державного моніторингу.

Отже, маємо об'єктивний висновок: проголошені створені на території Криворіжжя об'єкти ПЗФ впродовж десятиліть не мають визначених контурів і вивісних в натурі меж, перебувають під формальною охороною суб'єктів охоронних зобов'язань і не контролюються органами державного нагляду. За умов відсутності координації діяльності природоохоронних органів різного рівня виникають ситуації, що реально загрожують об'єктам ПЗФ остаточним руйнуванням. 19 липня 2018 року в Тернівському районі у місті Кривому Розі відбулося громадське слухання щодо звіту оцінки впливу на довкілля (ОВД) планованої діяльності ТОВ «КРИВБАС ЦЕМЕНТ ПРОМ» з видобутку залізистих кварцитів на ділянці Червона балка для отримання залізистої добавки до цементу (https://adm.dp.gov.ua/storage/app/media/Ocinka_Dovkillia_ecology/05-zvit-TOV-krivbas-zement_prom-2018-ilovepdf-compressed.pdf). Організатором проведення громадських слухань виступив уповноважений територіальний орган – департамент екології та природних ресурсів Дніпропетровської обласної державної адміністрації. У слуханні взяли участь представники чотирьох громадських організацій, які одноставно відхилили розглянуту оцінку впливу на довкілля (ОВД) планованої діяльності ТОВ «КРИВБАС ЦЕМЕНТ ПРОМ». Представники ГО «Криворізьке міське правозахисне товариство» назвали абсолютно непринятною оцінку впливу на біорізноманіття, яка не враховувала наявності об'єктів природно-заповідного фонду в районі планованої діяльності та фактори впливу на природний територіальний комплекс. Представники об'єднання продемонстрували графічні матеріали, підготовлені власними силами (В. Налужний, О. Чижиков), які свідчили про наявність намірів на відчуження території заповідного степу для потреб розбудови кар'єру. У своєму Висновку з оцінки впливу на довкілля планованої діяльності «Розробка родовища окислених залізистих кварцитів Червона Балка в межах ділянки № 3» від 11.09.2018 р., ОВД Вих. № 8/0/490-18, Департамент екології та природних ресурсів Дніпропетровської обласної державної адміністрації зазначив, що вважає «допустимим провадження планованої діяльності ТОВ «КРИВБАС ЦЕМЕНТ ПРОМ» за умови невтручання у створені та зарезервовані до заповідання території природно-заповідно-го фонду» (<https://adm.dp.gov.ua/dniprododa/pro-oda/departamenti-ta-upravlinnya/departament-ekologiyi-ta-prirodnih-resursiv/ocinka-vplivu-na-dovkillia/visnovki-z-ocinki-vplivu-na-dovkillia>). Висновок підписали начальник відділу контролю природоохоронних

програм та оцінки впливу на довкілля управління інвестиційної політики, екологічних програм та оцінки впливу на довкілля департаменту екології та природних ресурсів Дніпропетровської облдержадміністрації О. А. Десна і директор департаменту екології та природних ресурсів Дніпропетровської облдержадміністрації Р. О. Стрілець. Статтею 2, п. 4 ЗУ «Про оцінку впливу на довкілля» передбачена необхідність надання уповноваженим органом мотивованого висновку з оцінки впливу на довкілля. Проте цього разу уповноважений територіальний орган у матеріалах Висновку своїй мотивації не надав. Він лише узагальнив представлені суб'єктом господарювання характеристики впливів планованої діяльності на довкілля, штучно занижуючи створювані нею ризики. Так, визнається, що розробка родовища приведе до порушення цілісності земної поверхні, буде виявляти значний вплив на ландшафт, але буде мати локальний характер, обмежений територією, зазначеною у звіті з ОВД (8 гектарів).

Якщо взяти до уваги, що сумарна задекларована площа двох ландшафтних заказників, на контури яких частково накладаються контури кар'єра, складає 54 га, то твердження про локальний характер зазначеного впливу не витримує жодної критики. Суперечить змісту численних природоохоронних програм і положенням про об'єкти ПЗФ, що створені на обговорюваній території, визнання департаментом облдержадміністрації твердження авторів Звіту з ОВД, що «територія родовища не відноситься до території та об'єктів природно-заповідного фонду, їх охоронних земель, земель ПЗФ України, території та об'єктів, що мають особливу екологічну, наукову і естетичну цінність, та об'єктів комплексної охорони». Уповноваженим територіальним органом сприймається як належна констатація авторами звіту того факту, що на території планованої діяльності не обліковуються об'єкти рослинного світу та види тварин, занесених до Червоної книги України та до Червоного списку рослин Дніпропетровської області. Насправді, за безвідповідального ставлення природоохоронних органів до справи збереження біорізноманіття рідкісні види рослин і тварин, дійсно, не обліковуються, але це не означає, що вони там відсутні, що надійно підтверджується доказами за підсумками громадського моніторингу.

Серед наведеного у звіті фактажу мають місце абсурдні сентенції, що свідчать про цілковиту непоінформованість авторів звіту про предмет свого дослідження та некритичну позицію департаменту екології та природних ресурсів. Прикладом цього можуть бути узагальнення на кшталт: «відповідно до наявної інформації, на території родовища Червона Балка знаходяться території під подальше створення заповідних об'єктів, а саме «Інгулецький», «Карачунівський», «Річка Боковенька», «Річка Бокова», «Грузький». І це при тому, що перераховані території фактично розташовані в різних місцях за багато десятків кілометрів від самої балки.

Екологічна громадськість розцінила згадані слухання з ОВД як неправомірні і розгорнула широку інформаційну кампанію на захист території заповідного степу. ГО «Криворізьке міське правозахисне товариство» у власній газеті «Промінь просвіти Є» видало низку публікацій про порушення органами влади численних норм екологічного законодавства та спрямувало кілька звернень до Міністер-

ства екології та природних ресурсів і Департаменту екології та природних ресурсів Дніпропетровської облдержадміністрації (<http://www.kmpzt.org.ua/>). 10 жовтня 2018 року на адресу Президента України було надіслано звернення 22 криворізьких депутатів рад різного рівня з пропозицією вжити в межах його компетенції заходів, спрямованих на недопущення руйнації однієї з найцінніших пам'яток природи Криворіжжя – заказника загальнодержавного значення «Балка Північна Червона». Проте всі зазначені звернення перенаправлялися до Дніпропетровської облдержадміністрації, екологічний департамент якої наполягав на законності своїх висновків. Його позицію підтримала постійна комісія обласної ради з питань використання природних ресурсів. Доля існування «напівлегальних» ландшафтних заказників надзвичайної цінності опинилася під серйозним знаком запитання і за таких обставин цілком залежала від позиції у цій справі представників депутатського корпусу Дніпропетровської облради. У жовтні 2018 року чотирнадцята сесія сьомого скликання Дніпропетровської обласної ради заслухала питання про погодження надання ТОВ «КРИВБАС ЦЕМЕНТ ПРОМ» спеціального дозволу на користування надрами з метою видобування окислених залізистих кварцитів. Настрої громадськості позначилися на підсумках голосування: сесія рішення про погодження не прийняла (<https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Ffoblrada.dp.gov.ua%2Fwpcontent%2Fuploads%2F2016%2F05%2F%D0%9F%D1%80%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%BA%D0%BE%D0%BB%14%D1%81%D0%B5%D1%81%D1%96%D1%9719.10.2018.doc>).

Резонансні обговорення подальшої долі унікальної степової балки спонукали владу Кривого Рогу до прийняття рішення про надання дозволу на розробку проекту землеустрою щодо організації й установаження меж території природно-заповідного фонду ландшафтного заказника місцевого значення «Балка Північна Червона» (https://so.kr.gov.ua/ua/treezas_so/pg/1517_d1/). Однак заснування його на межі із однойменним заказником державного значення, з методичної точки зору, не мало жодних підстав. Очевидною була і необхідність створення єдиного заказника загальнодержавного значення та скасування згаданого рішення як такого, що не відповідає потребам наукового підходу до впровадження раціонального природокористування (принципу збереження просторової цілісності природних систем у процесі їх господарського використання). З цією метою представниками ГО «Криворізьке міське правозахисне товариство» у лютому 2020 року надіслано на адресу Міністра енергетики та захисту довкілля України клопотання про розширення меж Ландшафтного заказника державного значення «Балка Північна Червона». Спливають десятиліття існування нової незалежної держави, змінюється склад її керівних органів, але їхнє ставлення до збереження біорізноманіття залишається формальним, недієвим і не пріоритетним.

Список літератури: Тротнер В. В., Маяков Й. Д., 2017. Атлас об'єктів природно-заповідного фонду м. Кривого Рогу. Кривий Ріг, 22 с. Геологические памятники Украины. Справочник-путеводитель. 2-е издание, 1987. Киев, Наукова думка, 156 с. Геологічні пам'ятки України (за ред. В. І. Калініна, Д. С. Гурського), т. 2, Київ, 2007, 320 с.

Зі збірки «Моніторинг та охорона біорізноманіття в Україні / Серія: «Conservation Biology in Ukraine». – Вип. 16, Т. 3. – С. 385–389. За матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції «Захист та охорона біорізноманіття України».

Промінь Просвіти Є
Видавець і засновник – ГО «Криворізьке міське правозахисне товариство».
Свідцтво про державну реєстрацію № 2162 — 900 р, видане 23.02.2017 р.
Передплатний індекс: 60093
Адреса редакції: 50099, м. Кривий Ріг, вул. Церковна, буд. 3, к. 210. e-mail: kmpzt@ukr.net.
Тел. 067-568-39-73

Редактор газети: Сергій ЗІНЧЕНКО.
Редакційна колегія: Сергій ДАШКОВСЬКИЙ, Сергій ЗІНЧЕНКО, Олександр ЧИЖИКОВ,
Микола КОРОБКО (голова об'єднання)
Логотип виготовив Вадим БОРИСЕНКО.
Газета виходить двічі на місяць.
Комп'ютерна верстка Л. ВЕРЬОВКИ.

Відповідальність за точність наведених фактів, цифр та імен несуть автори матеріалів.
Редакція не рецензує і не повертає рукописи.
За умови використання наших матеріалів посилання на газету «Промінь Просвіти Є» обов'язкове.

Газета,
починаючи
з числа 13 (81),
у друкованому вигляді
не виходить.